

Novellaíró pályázatra beérkezett pályamunka

89. pályázat

2017.

Ajándék pálinka

Köd ülte meg a magaslatok hajlataiban meghúzódó gerendaházak közötti harmatos mezőt. A dombok mint önálló, egymással nem törődő, gőgös kontinensek álltak a párás levegő ólmos tengerében. Karcsi közelebb húzódott az épület sarkához, amiben fogva tartották őket. Az esztenához tartozó melléképületben csak dohos szalma volt és egy nagy irhabőr, amit utánuk hajítottak, hogy az éjszakai hideget elviselhetővé tegyék a számukra. Hárman voltak az egyetlen irhára: egy főűzmester, egy fiatal közkatona Bihar vármegyéből, akit Palkónak hívtak, és maga Karcsi, aki serkedő bajszával és kölyökképével inkább tűnt gyereknek, mint több csatát is megélt honvéd tüzérnek. A főűzmester – becsületes nevén Molnár Bálint – konya bajszú, rabiátus ember volt. Karcsi, alatta szolgálva, hamar megismerkedett a szótlan, idősebb ember haragjával és türelmetlenségével, a fogságban azonban törődésével és gondoskodásával is. Az épületet kívülről román felkelők őrizték, akik havasi emberek, mócok voltak, jellegzetes hajviseletük, a kétoldalt varkocsba font hosszú hajuk jól megkülönböztethetővé tette őket. Széles bőrövükbe késeket és fejszéket dugtak. Az akolszerű tákolmány nem volt azonban külön lezárva, reteszét belülről is lehetett kezelni, de a foglyokat az ellenséges környezet és az örök jelenléte ismétlődően emlékeztette a vereség fémes ízére. A világosi fegyverletétel híre csak napokkal később jutott el az Erdélyben harcoló magyar alakulatokhoz, akik fokozatosan szétszéledtek vagy fogságba estek. Így vetették fogságba a cári alakulatok a fiatal tüzért, Karcsit is, és társaival együtt átadták őket a román csapatoknak. A három fogoly az erdélyi havasok ember alig járta rengetegének közepén, lefegyverezve és legyengülve, a levert szabadságharc égő sebével a lelkében átadta magát a csüggedésnek.

– Uram – szólalt meg bátortalanul a fiatal tüzér. Az öregebb katona csak mordulással jelezte, hogy ébren van. – Csak azt szeretném megkérdezni, ha meg nem bánom, hogy mennyi volt a legtöbb pálinka, amit egyetlen este megivott?

A kérdésre egyszerre pattant fel a szeme az öregnek és a félig bóbiskoló Palkónak is.

– Hát ez meg milyen ördögverte kérdés, Karcsi? – horkantott Palkó, aki vállsebe miatt állandóan morgolódott, és a felvetést a főűzmester is annyira figyelemre méltónak találta, hogy lassan a fiatal tüzér felé fordította a fejét, majd köpött egy igen hegyeset.

– Bocsánat, uram. Nem akarom megsérteni, de nagyon szeretném tudni – nézett rá tisztelettel Karcsi. Bálint pödört egyet a bajszán, de nem válaszolt. Majd némi csönd után azt dörmögte:

– Megsebesültem egy gránátrepesztől tavaly Isaszegnél. Annyira fáj, hogy a szanitéc egy teljes üveg pálinkát megitatott velem, mielőtt nekiállt kivenni. A műtét után egy teljes napig aludtam tőle, és úgy fáj a fejem, hogy majdnem megkértem, hogy inkább a repeszt rakja vissza. Úgyhogy nem javaslom, hogy te is bármikor túlzásba vidd.

– Értem, uram. Kérdezhetek még valamit?

– Kérdezz, már úgyis felébredtem – nyögött az öreg, miközben átfordult a másik oldalára, és megmozgatta elgémberedett tagjait.

– Uram, ezek a havasi emberek mennyire bírják a pálinkát?

De erre már Palkó felelt:

– Bírják ezek, mint az istennyila. Mindennapi italuk.

– És mennyit tudnak meginni egy ültő helyükben? – érdeklődött tovább a felbátorodó Karcsi.

– Hallod-e, te, igen furcsa kérdéseid vannak. Mit érdekel az téged? – bosszankodott a főtűzmester, és barázdás arca arról árulkodott, hamarosan elveszti a türelmét. Karcsi azonban inkább elhallgatott, Palkó pedig kézzel mutatta, hogy szerinte a fiatalembernek nincs ki a négy kereke. Újabb csönd után azonban a magyarázáshoz szokott idősebb jogán az öreg katona végül csak kibökte:

– Amondó vagyok, bármennyire is hozzá vannak ezek szokva, még egy móc sem tud meginni két üveg pálinkánál többet anélkül, hogy bajos ne legyen a másnapja tőle.

Karcsi egyből megvidámodott a választól, és láthatóan töprengeni kezdett. Kis idő után kintről zaj, csoszogó léptek hangja és heves román beszéd hallatszott. A legfiatalabb fogoly kilesett a deszkapalánk illesztékei közül és hosszasan nézelődött, de a másik kettő nem törődött semmivel, csak hogy melegen tartsák magukat. A beszéd elült, a hangok távolodtak. Kutyaugatás sem hallatszott, mert a felkelők egy elhagyott esztenához hozták őket, ahol pásztorok sem éltek, nyáj sem volt már régen. A románok bevackolták magukat a főépületbe, és az örökön kívül nem nagyon dugták ki az orrukat, láthatóan vártak valamire vagy valakire. Hangoskodás szűrődött ki az esztenából, és Karcsi látta, hogy az őreik igen feszültté váltak, egymással is acsarkodva beszéltek.

– Micsoda népség! – nézte őreiket megvetően Palkó. Vállán már átázta a kötést a vér.

– Megtévesztett szerencsétlenek – szólalt meg mindenkit meglepve Bálint. – Nem haragudhatunk rájuk. A bécsi kamarillapolitika áldozatai, ők is szabadságra vágyanak, mint mi, de azt gondolják, hogy ezt a szabadságot mi fenyegettük. Pedig Bem apó is meg tudott egyezni Avram lancuval. Közösek lehetnének a céljaink. A szabadságszerető népeknek össze kéne tartaniuk.

De Palkó nem tágított: – Én akkor is utálok őket. Az ellenségeink, és ráadásul fogva tartanak. Nézzen rájuk, uram, nem többek fegyveres pásztoroknál.

Karcsi halkán, majd egyre inkább magára találva hozzászólt a beszélgetéshez: – Meggyőződésem, hogy a műveltség, de legelőször is az írni-olvasni tudás hiánya a gátja a felismerésnek, hogy románoknak és magyaroknak egy lenne az érdekük Béccsel szemben. Ezek az emberek itt valószínűleg azt sem tudják, hogy a magyar kormány a románoknak is kedvezett a jobbágyság eltörlésével. Hegyi falvakban és tanyákon élnek, ahova nem jutnak el a fontos hírek, tájékozódásuk torzított, egy ügyesebb és vérmesebb agitátor is meg tudja őket győzni a maga igazáról. De persze mi sem büszkélkedhetünk. Egyszer igazán kíváncsi lennék, mennyi az írni-olvasni tudó ember a mi országunkban. És akkor még arról nem is beszéltünk, hogy míg az európai nemzetek iparosítanak, mi

berendezkedtünk a gabonatermesztésre és az egyszerűbb, nem magas értékű cikkek eladására. A mezőgazdaság túlsúlya nem tudja felemelni a nemzetet, csak az ipar.

– Nézd már a vakarcsot, miniszternek képzeled magát – röhögött fel elképedve Palkó, de Bálint leintette:

– Nem buta gyerek ám ez. Mondd csak, Karcsi, milyen nehéz egy hatfontos ágyú csövének a tömege?

– Egész pontosan 739 bécsi font, uram.

– És mennyi a csőfurat átmérője, fiam?

– 43,5 bécsi vonal, uram.

– A lőportöltet összetevője?

– 70 rész salétrom, 20 rész szén és 10 rész kén.

– Felpattanó lövéssel mi a legnagyobb táv, amire el tudsz vele lőni?

– 1800 lépésre, uram.

– Gál Sándor ezredesnek Bánffyhunyadi védelmekor hány ágyúja volt?

– 23, uram, ebből 17 hatfontos, a többi hétfontos tarack.

– Hány gyalogsági és hány lovas alakulattal kezdtük meg a harcot Bécs ellen?

– 20 teljes sorgyalog és egy gránátos zászlóalj, valamint még három nem teljes gyalogos zászlóalj, hat teljes huszárezred és még 5 csonka csatlakozott hozzánk, ehhez hat új huszárezredet sikerült toborozni.

– Jól van. No, Palkó, látod, ez a fiú a számok szerelmese. Mindent megfigyel, megjegyez, észben tart. Tudod, nem csodálkoznék, ha egyszer valóban miniszter lenne belőle – barátságosan megveregette Karcsi vállát. Palkó azonban gorombán nézett az „okostojásra”.

Mivel nem volt több mondanivalójuk, mindannyian elcsendesedtek, és felváltva hol elaludt valamelyikük, hol sorsán morfondírozva feküdt az irha alatt. Egyszer csak Karcsi keltegetni kezdte a többieket, de azonnal csendre is intette őket, majd kézmozdulatokkal jelezte, hogy nézzenek ki a deszkarésen. Eddigi őreiket leváltották – ők nyilvánvaló türelmetlenségükben szinte száguldottak a főépület felé –, helyükre pedig két igencsak bávatag tekintetű és ingatag járású őr került, egyikük láthatóan alig állt a lábán. Az eszteta ajtaján még látták egy pillanatra berombolni a két korábbi ört, odabent pedig az asztalra borulva fél tucat havasi embert és rengeteg üveget. A két újonnan érkező román felkelő eleinte a deszkafalnak támaszkodott, majd hamarosan a földre csúsztak, és percekben belül hangosan hortyogni kezdtek. A foglyok sokatmondóan néztek egymásra. Karcsi suttogva megszólalt:

– Összesen tízen vannak. Nyolcan a főépületben és ez a kettő itt kint. A korábbi őrök feltételezésem szerint most próbálják elkeseredetten behozni azt a lemaradást az italozásban, amiben a többieknek már része volt. Láttam, hogy pár órája egy császári katona hozott nekik legalább hús üveg pálinkát. Úgy számoltam, ez több mint elég, hogy mindannyiuknak jusson annyi, hogy kiüssék magukat.

– Tehát ezért kérdezted, te kópé, hogy mennyit tudnak inni? – mosolygott a főtűzmester a bajsza alatt. Karcsi sokatmondóan kacsintott, és még Palkó is elismerően hümmögött.

– És azt meg milyen számsorból olvastad ki, hogy a mócok olyan mohók lesznek, hogy be is nyakalják az összes pálinkát? – dörmögte halkan Bálint.

– Bizony semmilyen számból, uram, de ha maga is annak a biztos tudatában lenne, hogy az ellenség letette a fegyvert, seregei szétverve, és csak egy sebesültet, egy fiatal fiút és egy... khm... kifejezetten tapasztalt veterán katonát bíztak az őrizetére, azt hiszem, uram, maga sem finomkodna az itallal, ha megtehetné.

A főtűzmester elérte a célzást, és elmosolyodott tüzére okos udvariasságán.

– Valóban, nem tűnhetünk nagyon veszélyesnek. Én pedig fiatalon sem igen kedveltem a futkározást. De jó megfigyelő vagy, és valóban jól láttad meg az esélyünket, pedig én nem bíztam benne, hogy ilyen szerencsénk lesz. Van itt ész, fiam! És te hogy érzed magad, Palkó, ha kionsonunk, fogsz tudni egész éjszaka menekülni velünk?

– Hát, ha a szabadságom múlik rajta, akkor nincs apelláta, futni fogok.

– Jól van – vette át a kezdeményezést a rangidős. – Halkan húzzuk el a reteszt, aztán uzsgyi az erdő, szerencsére ismerem a járást a környéken, hála a hadjáratoknak. Ha itt átjutunk, megcélozzuk Nagyváradot, aztán irány tovább az Alföld felé.

Kis ideig még figyelték az alvó örök légzését, aztán kiosontak az épületből, de az ajtót még gondosan betették maguk után. Vitték magukkal az irhát is, mert hideg volt az éjszaka. Halkan lépdeltek, és hamar eltűntek a ködben. Fél nap is eltelt, mire az első kótyagos móc a hólyagján könnyítendő kitértorgott a központi épületből, de még ő sem vette észre az eltűnésüket.

Kopogtattak az ajtón. A nehéz tölgyfa asztalnál ülő férfi fáradtan dörzsölte a homlokát, egy pillanatra még kinézett az ablakon, magas gallérját borostás álla súrolta. Végül hangosan szólt, hogy beléphetnek. Beosztotta hosszú papírivekkel a karjában lépett be a világos szobába, amelyet faltól falig könyvespolcok borítottak.

– Méltóságos uram, a kérdőívek, amiket parancsolt. És kint várakozik a román küldöttség is.

A férfi elkezdte átnézni a papírokat.

– Ezt itt ki kell egészíteni. Az írás-olvasás kérdésnél kell egy *csak olvasni tudók* kategória is. Az elemzésnél majd figyeljünk rá, hogy le kell vonni a teljes népességből az 1–6 éveseket. És megyénkénti sorrendet is kérek majd.

– Igen, méltóságos uram. Mit mondhatok a kint várakozó vendégeknek?

– Jöjjenek csak be.

A hivatali titkár kitérte az ajtót, és félreállt az útból, hogy a küldöttség beléphessen, majd csendben, főbiccentéssel távozott. Az asztalnál ülő férfi felegyenesedett, és a szoba közepén álló tárgyalóasztalhoz intette a küldöttséget. Franciául köszöntötte őket, választékosan fejezve ki magát, mire azok megkönnyebbülten váltottak maguk is franciára. A megbeszélés tartózkodóan, de jó hangulatban zajlott le, majd a tárgyalás végén zárásul a vendéglátó elbúcsúzott a delegációtól:

– A magyar statisztikai osztály vezetőjeként meggyőződésem, hogy a román és magyar nép kölcsönösen profitálhat a szervezeteink közötti tudományos és szakmai együttműködésből. Kérem, továbbra is jelezzék, ha bármilyen szakmai jellegű kérdésben állhatok a szolgálatukra.

A román küldöttség vezetője, egy fiatal, energikus ember azonnal válaszolt:

– Tisztelt Keleti Károly úr, engedje meg, hogy köszönetünket fejezzük ki, hogy rengeteg teendője ellenére is fogadott bennünket, valamint sok sikert kívánjunk a magyar országos népszámlálás lebonyolításához, melynek eredménye a mi szerény érdeklődésünkre is számot tarthat. Hálánk jeléül kérem, fogadja el ezt az üveg pálinkát egyenesen a havasokból.

Károly köszönettel átvette az üveget, majd önkéntelenül is elmosolyodott a bajsza alatt, és mintegy magának, halkán, de már magyarul megjegyezte: – Nahát, mégis maradt még egy abból a húsz üvegből?

A románok zavart mosollyal, értetlenül néztek egymásra.

– Bocsánat, remélem, megfelelőnek találja az ajándékot – érdeklődött sietve a delegációvezetőjük.

– Természetesen, ne haragudjanak, csak régi emlékeket juttatott az eszembe – váltott vissza gyorsan franciára Károly. – Tudják, én személyesen is sokat köszönhetek a pálinka hatásának. Hogy is mondjam, egyfajta szabadságot ad.

A küldöttség tagjai felszabadultan nevettek fel megkönnyebbülésükben, és bőszen bólogattak. Károly az oldott hangulat okán még egy hátba veregetést is megengedett magának, amitől még barátságosabban váltak el egymástól. A delegáció távozásával a vendéglátó odasétált az asztala mögött álló székhez, majd finoman végigsimított a támlájára borított láthatóan régi, de gondosan őrzött irhabőrön.